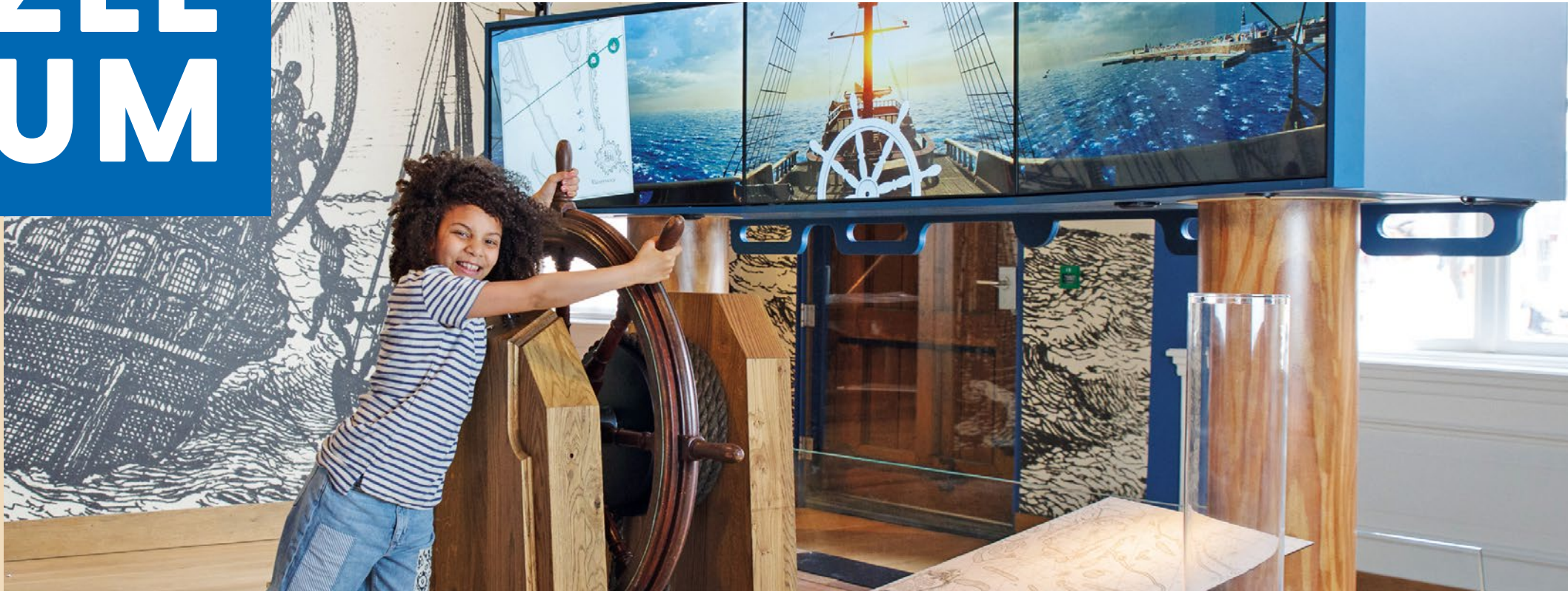

**MU
ZEE
UM**

MARITIEM
MUZEEUM
ZEELAND

Jaarverslag 2023

Vernieuwd en weer open!

[muuseum.nl](https://www.muuseum.nl)

Intro

Het afgelopen jaar stond volledig in het teken van de heropening van het muZEEum. Na een voorbereiding van drie jaar en een verbouwing van zeven maanden ging het muZEEum - onder de nieuwe naam 'Maritiem Muzeum Zeeland' - op 10 juni weer open voor publiek. Tijdens de verbouwing zijn de museumgebouwen gerenoveerd en voorzien van een volledig nieuwe inrichting.

Het Lampsinshuis heropende met de nieuwe vaste expositie 'Ga mee naar Zee' en de Pakhuizen met de 'North Sea Port Experience'. De reacties op de nieuwe inrichting zijn unaniem lovend, en dat zien we terug in de flink gestegen bezoekersaantallen.

Minder positief waren dat de Kazematten ook dit jaar vanwege vochtproblemen gesloten bleven. En de sterk stijgende kosten, zoals die van energie. Het muZEEum sloot het jaar af met een boekverlies van € 45.707,-.

Hogere waardering

Uit bezoekersonderzoek blijkt dat de vernieuwing van het muZEEum hoog gewaardeerd wordt.

In het **ANWB onderzoek** 2023 scoort het Muzeum gemiddeld een 8.1, opgebouwd uit beoordelingen over: **Sfeer: 9,1 / Prijs/kwaliteit: 9,0 / Klantvriendelijkheid: 9,1**. Alleen het ontbreken van een eigen horecavoorziening wordt negatief beoordeeld.

In de **Google reviews** scoort het muZEEum een 4,4 (maximale score is een 5)

En op **Tripadvisor** pronkt het muZEEum inmiddels weer op de nummer 1 positie als leukste attractie van Vlissingen!

Meer bezoekers

25.771 BEZOEKERS

In de zeven maanden na de heropening bezochten in totaal 25.771 bezoekers het Maritiem Muzeum Zeeland, waarvan 23.473 het muZEEum en 2.298 de Oranjemolen. Dat is 23 procent meer dan in de vergelijkbare periode juni tot en met december '22.

Kidsproof '24

Als enige museum in Zeeland kreeg het muZEEum het 'Kidsproof 2024' label van de Museumvereniging. Een kwaliteitslabel dat je als museum verdient wanneer voldoende jonge museuminspecteurs jouw museum aanbevelen aan andere kinderen.

Goudzoekers op zee, Tanja Engelberts

Exposities

In 2023 waren in de Pakhuizen de volgende wisselexposities te zien:

- o **'Goudzoekers op Zee'** van Tanja Engelberts: een foto- en video-expositie over de wereld van de boorplatforms op de Noordzee.
- o **'UITVERGROOT'**: de collectie op XXL-formaat. Elf detailfoto's, afkomstig uit het boek 'Ga mee naar zee' van bijzondere objecten uit de collectie van het muZEEum gefotografeerd door Pim Top.

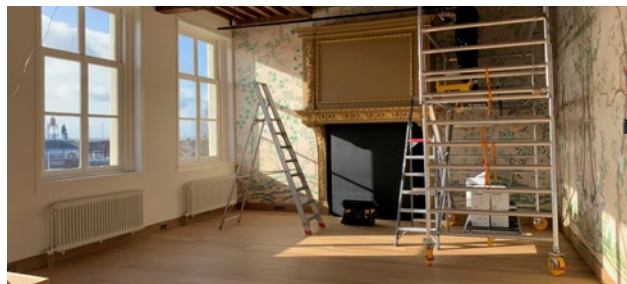

UITVERGROOT

Activiteiten

APRIL

1 april (Open dag): veel geïnteresseerden melden zich voor een uniek kijkje achter de schermen in een grotendeels nog leeg, maar al sterk opgeknapt museum. Bezoekers krijgen uitleg over de nieuwe inrichting.

MEI

6 mei: deelname Havendagen, meer dan 200 kinderen doen mee aan onze workshop bootjes maken.

22 mei: onthulling gerestaureerde portretten en sierlijsten van Anna van Gelder en Michiel de Ruyter door gedeputeerde Anita Pijpelink.

JUNI

8 & 9 juni: feestelijke heropening met de vrijwilligers en 'vrienden van' en een avond voor alle zakelijke relaties.

10 & 11 juni: opening met volgeboekt met volgeboekt publieksweekend.

16 juni: deelname aan Nationale archeologie-dagen.

JULI

14 juli: zonder vergunning geplaatst slavernijmonument krijgt tijdelijk een plaats in de binnentuin.

OKTOBER

Hele maand: Eureka rondleidingen in kader Maand van de geschiedenis.

28 oktober: herdenking bevrijding Oranjemolen, gezelschap was eerst in het muZEEum.

Herfstvakantie: workshops Schateiland, in de Werf.

Herinrichting

Vanaf 1 november 2022 was het muZEEum gesloten voor een volledige herinrichting. Op 10 juni 2023, geheel volgens planning, heropende het muZEEum haar deuren.

In de tussenliggende maanden is de 'oude' presentatie **ontmanteld**. Vervolgens zijn alle museumgebouwen **opgeknapt** en begon vanaf april de feitelijke herinrichting. Vanaf eind april konden we starten met de **inhuizing** van alle objecten.

Vanaf 10 juni kon het publiek de nieuwe vaste presentaties '**Ga mee naar Zee**' in het Lampsinshuis en '**North Sea Port Experience**' in de Pakhuizen bewonderen, inclusief de **nieuwe audiotour** en een speciaal ontwikkelde **kinder-route** met bijbehorend monsterboekje.

De buitengewoon complexe operatie is door een **fantastische inzet** van alle medewerkers, vrijwilligers en de drie partners: Duinzand (concept, audiolijn), Platvorm (ontwerp) en Kloosterboer (realisatie) nagenoeg probleemloos verlopen. Ondanks de enorme tijdsdruk was de sfeer en collegialiteit uitstekend. Het financiële tekort is opgelost door een extra bijdrage van de provincie Zeeland en een lening van de Stichting MAR.

muZEEumpublicatie 'GA MEE NAAR ZEE'

Met de uitgave van het fotoboek '**GA MEE NAAR ZEE: 50 bijzondere collectiestukken en verhalen**' is onze grote wens van een **publieksboek over de collectie**, in vervulling gegaan. Van een selectie van 50 bijzondere objecten heeft fotograaf Pim Top detailfoto's gemaakt, die voorzien zijn van levendige teksten door historicus Jan Zwemer. Het boek verscheen bij de opening van het nieuwe muZEEum in juni 2023 en is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van verschillende fondsen.

Educatie

In 2023 is het educatie-aanbod aangepast aan de vernieuwde presentaties in het muZEEum. Het nieuwe programma is gericht op meer **interactie**, **reflectie** en **meerstemmigheid**.

Het aanbod focust zich nu op diverse leer gebieden. Behalve **erfgoed en geschiedenis**, is er nu ook aandacht voor **kunst en cultuur**, **wereldoriëntatie** en **burgerschap**.

Onze gidsen zijn getraind en gestart met het werken volgens een nieuwe methode: **Thinking Routines**. Ook nieuw zijn de **theatrale vormen**. Zo hebben we bijvoorbeeld 'Selin de scheepskat' een handpop die kleine kinderen verteld over het leven aan boord.

Tijdens de herinrichting is het educatieprogramma, in aangepaste vorm, voorgezet. In het half jaar dat het muZEEum open was in '23 hebben ruim **1.200** leerlingen het muZEEum een bezoek gebracht.

PROJECTEN

In '23 zijn de volgende educatieprojecten uitgevoerd, een overzicht:

- Voor 'Reizen in de Tijd' zijn de **nieuwe lessen** 'Thuis en ver van huis' en 'Familieverhaal' **ontwikkeld** en opgenomen in het reguliere programma.
- Speciaal **introductieprogramma** muZEEum als onderdeel zomeractiviteiten BSO's Walcheren.
- **Training studenten** Scalda op locatie, over gesprekken met dementerende ouderen aan de hand van foto's uit de expositie 'Het verdronken eiland'.
- **Professionalisering van de digitale lessen** met interactieve, educatieve tool 'Lesson-UP'. Hiermee maken scholen in de klas kennis met de (canon)thema's: slavernij en Michiel de Ruyter, de maritieme ontwikkeling Zeeland vroeger en nu en De Gouden Eeuw.

Collectie

Ook voor collectiebeheer stond 2023 bijna helemaal in het teken van de vernieuwing van de presentatie. Objecten die geen plek kregen in de nieuwe presentatie zijn nagekeken, ingepakt en verhuisd naar depots.

NIEUWE BUIKLENEN

Voor de nieuwe presentatie werd dankbaar gebruik gemaakt van een aantal nieuwe bruiklenen. Van het Rijksmuseum werden bijzondere objecten geleend uit de collecties Lampsins en Michiel de Ruyter. Bijvoorbeeld een **sabel** en het **draagkruis** van de Orde van St. Michiel.

Via de stichting Ruyteriana en de provincie Zeeland werd de **scheepskist van Michiel de Ruyter** in bruikleen verworven.

Een particuliere verzamelaar leende ons een zeer bijzondere **kapersabel** uit. Ook de **scheepsstoel** uit 1621 werd door een verzamelaar aan het muZEEum toevertrouwd.

Dankzij Erfgoed Zeeland konden twee honderden jaren oude houten **speelgoedbootjes** worden geleend. Voor de nieuwe presentatie van North Sea Port werden **scheepsmodellen** door verschillende maritieme bedrijven ter beschikking gesteld.

Restaurator Renzo Meurs werkt aan de lijst van het portret van Anna van Gelder

RESTAURATIES

Tijdens de sluiting is een **groot aantal objecten geconserveerd en gerestaureerd**. Zo is voor de nieuwe presentatie de schilderijencollectie onder handen genomen.

Een bijzondere restauratie betrof de zeventiende-eeuwse schilderijen van **Michiel de Ruyter** en **Anna van Gelder**. Deze **portretten en hun originele trofeeën- en festoenlijsten** hadden dringend onderhoud nodig. Dankzij bijdragen van de Vereniging Rembrandt en vele andere fondsen, konden verschillende teams met specialisten aan de slag.

Het werd de meest complexe en kostbare restauratie uit de geschiedenis van het muZEEum. Het resultaat is prachtig. Bijzonder was dat naast het schilderij van Michiel de Ruyter **het portret van van Gelder** (na grondig onderzoek RCE) **nu ook toegeschreven is aan Ferdinand Bol**. Over het hele restauratieproces is een uitgebreid artikel in het ledenblad van de Vereniging Rembrandt.

Still uit 3D video van tinnen klepkan

COLLECTIE IN BEELD

Alle objecten uit de nieuwe presentatie zijn opnieuw gefotografeerd. De foto's werden toegevoegd in het collectieregistratiesysteem en andere gegevens werden geüpdate. Ook zijn – als pilot – tien objecten in 3D gefotografeerd en kunnen nu digitaal bekeken worden alsof je ze zelf in handen hebt. Het 3D-project kwam tot stand met steun van de Provincie Zeeland.

North Sea Port Experience

DIGITALE TRANSITIE

In '23 is vervolg gegeven aan de digitale transitie. De **migratie** van collectiedata naar het nieuwe collectieprogramma 'Atlantis' bleek complexer dan gedacht en zal nu **in 2024** plaats vinden. Er is flink **geïnvesteed in de ontwikkeling van het netwerk** op het gebied van digitalisering, met als doel om de komende jaren nieuwe toepassingen en collectieportals te initiëren. Hiervoor wordt nauw samenwerkt met partners als het Netwerk Digitaal Erfgoed, Netwerk Maritieme Bronnen, Rijksmuseum, Huygens Instituut en het Zeeuws Erfgoedplatform.

SCHATZOLDER

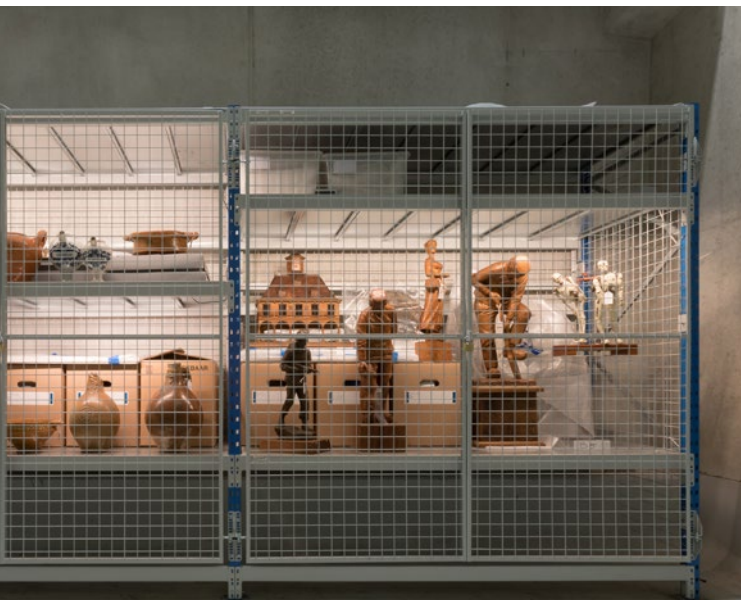
Onder de nieuwe naam 'Schatzolder' is het open depot op zolder van het Lampsinshuis in '23 in een nieuw jasje gestoken. Met financiële steun van de Vrienden van het muZEEum zijn er nieuwe stellingkasten gekomen, is de verlichting vernieuwd en is er een audiopunt toegevoegd.

SCHELDECOLLECTIE

Het afgelopen jaar is in opdracht van de Stichting Behoud Scheldecollectie de volledige Scheldecollectie opnieuw geïnventariseerd. Collectie-medewerkers van Museum Scheldewerf zijn opgeleid en begeleid in collectieregistratie met het nieuwe collectiebeheerprogramma Atlantis.

COVRA

Het museumdepot bij COVRA is in '23 ook aangepakt en gemoderniseerd. Het museumdepot, waarvan het muZEEum beheerder is, is onderdeel van de rondleidingen van de COVRA en geeft bezoekers inzicht in 'de kunst van het bewaren'.

Museumdepot COVRA

Codes

Het muZEEum onderschrijft de codes Cultural Governance, Fair Practice Code en de code Diversiteit & Inclusie.

DIVERSITEIT & INCLUSIE

Toegankelijkheid

Bij de herinrichting is een optimalisatie van de toegankelijkheid integraal meegenomen. In de ontwerpfase heeft een extern deskundige van Visio meegekeken en tips gegeven. Met bijdragen van verschillend fondsen zijn fysieke beperkingen, *signage*, verlichting, contrasten, looproutes, teksten en website aangepast voor mensen met een visuele beperking. Alle video's in het muZEEum zijn ondertiteld. Alle medewerkers hebben een dag training gehad van Visio over toegankelijkheid en omgaan met mensen met een beperking.

Nieuwe presentatie

Inhoudelijk is de nieuwe presentatie inclusiever door onze gedeelde verleden vanuit meerdere perspectieven te belichten. Zo is er nu veel meer aandacht voor het slavernijverleden, de rol van vrouwen en reflectie op de rol van Nederland in de koloniale geschiedenis. Bij de nieuwe zaalteksten vermijden we woorden die bezoekers zouden kunnen kwetsen en zijn de teksten geïnterpreteerd op leesbaarheid.

Musea Bekennen Kleur

Het afgelopen jaar is er een **actieplan Diversiteit en Inclusie** opgesteld aangaande personeel, programma, partners en publiek. Voor personeel is een **inclusieve gedragscode** opgesteld en deze wordt actief uitgedragen. Medewerkers en vrijwilligers hebben dit jaar de training inclusiviteit door Visio gevolgd.

In de vaste presentatie 'Ga mee naar Zee' wordt de Zeeuwse maritieme geschiedenis van de zeventiende eeuw vanuit **meerdere perspectieven** belicht. Ook wordt er **gereflecteerd op de schaduwkant van deze geschiedenis**. Alle teksten en object bijschriften zijn herschreven.

In '23 zijn we gestart met het onderzoeken van '**Ongemakkelijk erfgoed**' een onderzoek naar de eventuele koloniale oorsprong van de collectie.

Met onze **vaste partners** doen we bijna uitsluitend **MVO-projecten**, bijvoorbeeld in de ondersteuning van scholen achterstandswijken en we zijn onderdeel (en locatie van) inburgeringscursussen voor vluchtelingen.

Organisatie

In '23 is de vaste organisatie gegroeid van 4,9 FTE naar 5,5 FTE. We kregen een nieuwe medewerker marketing en communicatie en breidde het team uit met een medewerker publiekszaken. In '23 werd gebruik gemaakt van 2 ingehuurde krachten, voor sponsoring en digitalisering. Daarnaast zijn voor herinrichting verschillende professionals ingehuurd. Vanaf het najaar is een jonge collectieprofessional als trainee ingezet via de regeling Erfgoedtalent.

Vrijwilligers

De tijdelijke sluiting van het muZEEum heeft nauwelijks effect gehad op het verloop van het aantal vrijwilligers. Het muZEEum heeft de vrijwilligers nauw betrokken bij de herinrichting. Veel vrijwilligers hebben zich actief ingezet en elke maand vond er een 'Op de koffie' update sessie plaats, waarbij de vrijwilligers de vorderingen

konden zien. Ook was er een collegereeks over de nieuwe inrichting.

In '23 waren er 76 vrijwilligers actief.

Professionalisering

Een ontwikkeling die het afgelopen jaar is ingezet, is dat een aantal werkzaamheden die voorheen door vrijwilligers gedaan werden, nu professioneel uitbesteed worden zoals de schoonmaak van het museum en kantoor. Ook is de vrijwilligerscoördinator nu een professionele kracht.

Als vervolg op het traject veilige werkomgeving is nu naast een extern meldpunt ook een daarvoor opgeleide interne vertrouwenspersoon aangesteld zowel voor de vaste en tijdelijke medewerkers als voor de vrijwilligers.

Oral history project

Samenwerkingen

Met de vijf themamusea - het Watersnoodmuseum, het Zeeuws Museum, het Bevrijdingsmuseum Zeeland en het Industrieel Museum Zeeland en wij – werken samen aan kennisuitwisseling, *oral history* project.

Het muZEEum werkt samen met het Rijksmuseum en Maritiem Digitaal aan een inventarisatie van de objecten uit het VOC-schip 't Vliegend Hert.

Samen met Erfgoed Zeeland werkt het muZEEum mee aan een doorgaande leerlijn langs erfgoedinstellingen in Zeeland: Reizen in de Tijd.

Met de Zeeuwse Bibliotheek neemt het muZEEum deel aan het online collectieplatform Collectie-Zeeland.nl via het collectiebeheerprogramma Atlantis.

Steun

Naast de **structurele beheersubsidie** van de **gemeente Vlissingen** én een **projectsubsidie** van de **provincie Zeeland**, werd het muZEEum ook in '23 weer ruimschoots gesteund door verschillende fondsen, stichtingen en het bedrijfsleven.

De herinrichting werd mogelijk gemaakt door: de Vriendenloterij, Mondriaanfonds, het Cultuurfonds, VSB Fonds, Zabawas, Dioraphte, Samenwerkende Maritieme Fondsen, en bijdragen van tal van regionale en lokale fondsen en stichtingen.

De restauratie van de portretschilderijen en lijsten van Michiel de Ruyter en Anna van Gelder werden mogelijk gemaakt door: de steun van de Vereniging Rembrandt, Gravin van Beylandt Stichting, Prins Bernhard Cultuurfonds, Provincie Zeeland, Gemeente Vlissingen. Van Lanschot, Barthold Boreel Beheer, Koninklijke Wagenborg, Annie Doeksen Stichting, Ludovica stichting en de Thurkow stichting.

De boekpublicatie 'GA MEE NAAR ZEE' werd mogelijk gemaakt met steun van: Van de Velde Publicatiefonds, Stichting Van der Sande, Prins Bernhard Cultuurfonds Zeeland, Kattendijke/Drucker Stichting, De Gijselaar Hintzen fonds en Stichting Jan Hintzen Publicatiefonds.

De verbetering van de toegankelijkheid werd mogelijk gemaakt door: Bartimeus fonds, Visio Foundation, Gelderse Blindenstichting, Stichting Blindenbelangen.

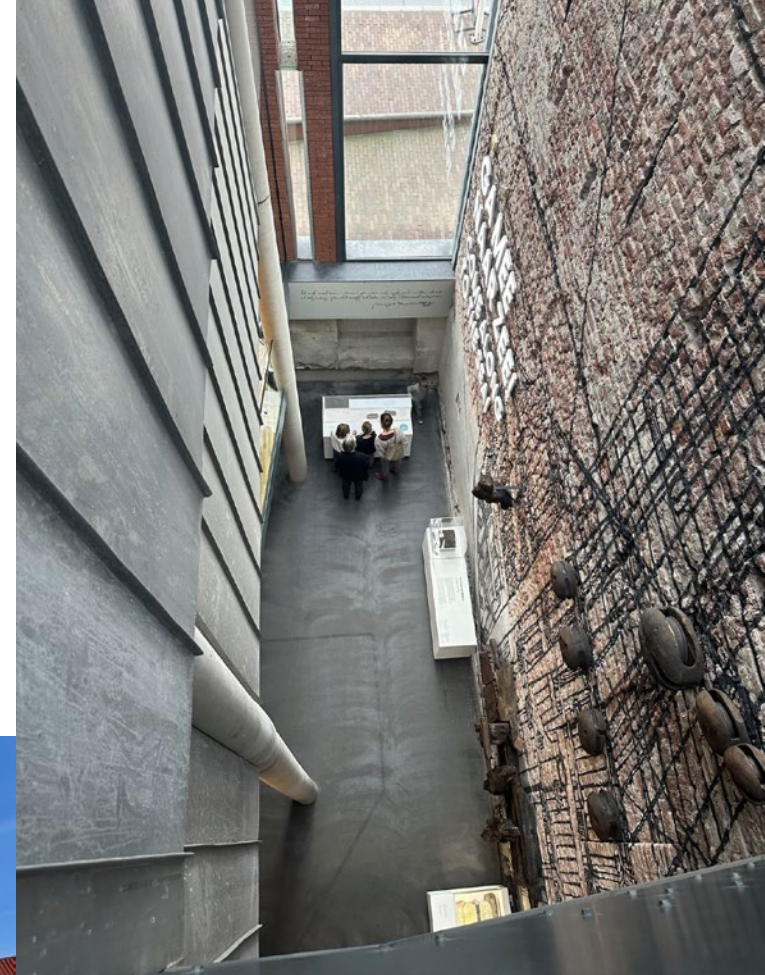
Onze vaste sponsors Damen, Ørsted, Ovet, Finsa, Lineage, DRTC, Nort Sea Port, Schipper Accountants, The Safety Network, Loodswezen Scheldemonden zijn aan boord gebleven en leveren een belangrijke bijdrage aan onze museale en maatschappelijke activiteiten. Daarnaast verlenen verschillende bedrijven diensten met korting aan het muZEEum, zoals Vogel verhuizingen.

Financiën

Het muZEEum sluit het boekjaar 2023 af met een negatief exploitatiesaldo van € 45.707,-. Het saldo projecten bedroeg € 294.953,- negatief, veroorzaakt door de overschrijding van de gemaakte kosten van de herinrichting. De bekostiging van de herinrichting en liquiditeit zorgde voor de nodige hoofdbreken in '23. De provincie schoot het muZEEum te hulp met extra € 75.000,- en de Stichting Maritieme Activiteiten de Ruyter verleende het muZEEum een lening van € 100.000,-.

Het algemene reserve daalde van € 67.934,- naar € 22.227,- positief. Nagenoeg alle bestemmings-reserves zijn nu volledig aangewend voor de daartoe aangewezen doelbestemmingen.

Gebouw en verduurzaming

Het muZEEum heeft als doelstelling om in 2026 minimaal 50% minder energie te gebruiken. In '23 zijn verschillende gebouwaanpassingen gedaan om het energiegebruik terug te dringen. Zo is het Lampsinshuis voorzien van hoogisolierend monumentenglas en zijn alle lichtpunten volledig uit te rusten met LED-armaturen.

In de media

2023 was een jaar met veel media exposure voor het muZEEum. De onthulling dat het portret van Anna van Gelder ook van de hand van Ferdinand Bol is, en ook de (tijdelijke) komst van het zonder vergunning geplaatste slavernijmonument zorgde voor aandacht in de landelijke media.

Vooruitblik 2024

Voor 2024 is de verwachting dat het muZEEum de stijgende lijn in bezoekersaantallen kan continueren. In '24 hopen we dat het door de gemeente Vlissingen gefinancierde tuinpaviljoen gerealiseerd wordt. Naar verwachting zal dat in het najaar gereed zijn. In '24 worden plannen ontwikkeld voor de presentatie onderwater-archeologie in de Pakhuizen.

De gestegen kosten voor onder andere personeel en diensten, zal het muZEEum ook in '24 parten spelen. Zo is leidt een nieuw energie-contract tot bijna een verdubbeling van de energiekosten. Ook in 2024 ontvangt het muZEEum van de provincie Zeeland een project-subsidie van € 200.000,-, te besteden aan versterking van de organisatie, digitalisering en educatie.

Momenten in de media:

- [Kijkje achter de schermen](#)
- [Onthulling portretten PZC / OZ / Omroep Max](#)
- [Opening PZC / OZ](#)
- [Monument PZC / OZ / NOS / NPO](#)
- Kazematten, Pol Verbeek bij de Erfgenaam op RTL 4
- [Tuinpaviljoen PZC / OZ](#)

MU ZEE UM

MARITIEM
MUZEEUM
ZEELAND

Colofon

De Stichting Maritiem Museum Zeeland heeft als doel het maritieme erfgoed van Zeeland en de daaraan verbonden verhalen, bij een zo breed mogelijk publiek onder de aandacht te brengen.

De stichting werkt volgens het Raad van Toezicht - directeurs/bestuurdersmodel en hanteert de Governance Code Cultuur.

Maritiem Muzeum Zeeland

Nieuwendijk 11
4381 BV Vlissingen
www.muzeum.nl

Foto's

Maritiem Muzeum Zeeland,
tenzij anders vermeld

Opmaak

Eva Selij & Wouke Boog

Maart 2024

